

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานศึกษาถึงวิถีชีวิตคนใน "ชุมชนชายขอบ" ของสังคมเมือง กรณีศึกษา คนค้ายขยะในชุมชนกองขยะชานเมือง โดยนิยามลักษณะการใช้และความสำคัญของทรัพยากร "ขยะ" รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากร "ขยะ" ภายในชุมชน การศึกษานี้ได้เน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีต่อเมือง ซึ่งถูกมองว่าเป็นทั้งภาระของเมืองและมีหน้าที่ต่อเมือง

จากการศึกษาพบว่า การเจริญเติบโตของเมืองและอุตสาหกรรม มีผลทำให้จำนวนปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นทรัพยากรของคนกลุ่มหนึ่งในสังคม ความสำคัญของทรัพยากร "ขยะ" ถูกนำมาจัดประเภทตามคุณค่าและราคาทางเศรษฐกิจ เช่น "ของจริง" "ของดี" "ของเก่า" และ "ของเสีย" เป็นต้น ทรัพยากร "ขยะ" จึงอยู่ในฐานะ "สินค้า" และ "โศคลาภ" ของคนค้ายขยะเหมือนกัน ขณะเดียวกันทรัพยากร "ขยะ" ยังมีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกชุมชน ทรัพยากร "ขยะ" จึงเป็นบริบทหนึ่งของสังคม ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อการพัฒนาการของชุมชนและสังคมเมือง

การศึกษานี้พยายามชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนและเมือง ชุมชนกองขยะมักจะถูกมองว่าเป็น "ชายขอบ" ของสังคมเมือง ซึ่งเป็นภาระหรือปัญหาของเมือง ขณะเดียวกันพบว่าชุมชนกองขยะมีหน้าที่ต่อเมือง ถ้าปราศจากคนกลุ่มนี้แล้ว เมืองย่อมจะเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ขยะล้นเมือง ไม่มีผู้ทำหน้าที่กำจัดขยะ ผลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น

แม้ว่าขยะจะเป็นตัวปัญหาของสังคม เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่รังเกียจ แต่สำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่งในสังคม "ขยะ" คือชีวิตของพวกเขา เป็นทรัพยากรที่มีค่า เพราะพวกเขาสามารถแปลงสภาพให้เป็น "สินค้า" และมี "ราคา" โดยหน้าที่ดังกล่าวคนกลุ่มนี้ได้มีส่วนในการรักษาระบบนิเวศน์ของสังคมในปัจจุบัน